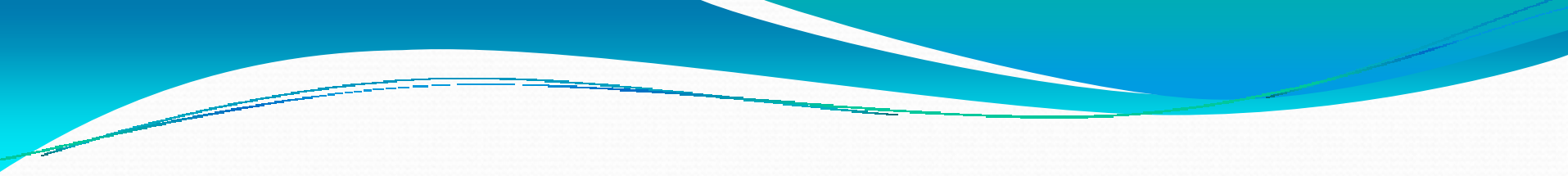

Етикетирание на храни – нормативни изисквания и добри практики

д-р Нана Николова
гл. експерт в дирекция “Обществено здраве”
Министерство на здравеопазването

/публикувано със съкращения/

-
- ☞ Въвеждането на единни правила при етикетирането на храните създава по-добри условия за лоялна конкуренция при производството, продажбата и рекламата на храните.
  - ☞ Осигурява се висока степен на информираност и защита на потребителя, като се предоставят данни за състава на храната, за фирмата-производител, за срока на годност на продукта и т.н.
  - ☞ Улеснява се информираният избор на потребителите.

Законодателство регламентиращо изискванията към етикетирането на храните

ЕВРОПЕЙСКО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО	БЪЛГАРСКО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО
General Food Law (Общ закон за храните)	Закон за храните (обн. ДВ, бр. 90/2000 г.)
Regulation 852/2004 for food hygiene (Регламент 852/2004 за хигиената на храните)	Наредба № 5 за хигиената на храните обн. ДВ, бр. 55/2006 г.

Законодателство регламентиращо изискванията към етикетирането на храните

ЕВРОПЕЙСКО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО	БЪЛГАРСКО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО
<p data-bbox="140 461 946 736">Директива 2000/13/ЕО за сближаване на законодателствата на държавите-членки относно етикетирането, представянето и рекламата на храните</p> <p data-bbox="140 829 929 1105">(Directive 2000/13/EC on the approximation of the laws of the Member States relating to the labelling, presentation and advertising of foodstuffs)</p>	<p data-bbox="982 461 1671 619">Наредба за изискванията за етикетирането и представянето на храните</p> <p data-bbox="982 644 1700 802">(Приета с ПМС № 136 от 19.07.2000 г., обн. ДВ. бр. 62/ 2000 г.)</p>

Законодателство регламентиращо изискванията към етикетирането на храните

ЕВРОПЕЙСКО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО	БЪЛГАРСКО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО
<p>Директива 90/496/ЕЕС относно хранителната информация при етикетирането на храните (Directive 90/496/EEC on nutrition labelling for foodstuffs)</p>	<p>Наредба № 23/2001 за условията и изискванията за представяне на хранителната информация при етикетирането на храните (обн., ДВ, бр. 53/2001 г., изм. и доп. ДВ бр. 41/13.05.2005 г.)</p>
<p>Регламент No 1924/2006 за хранителните и здравните претенции за храните (Regulation No 1924/2006 (EC) on nutrition and health claims made on foods)</p>	<p>Прилага се директно</p>

Примери на вертикално законодателство, включващо:

- ☞ Наредба за изискванията към какаото и шоколадовите продукти
- ☞ Наредба за изискванията към напитките от плодове
- ☞ Наредба за изискванията към пчелния мед, предназначен за консумация от човека
- ☞ Наредба за изискванията към плодовите конфитюри, желета, мармалади, желе-мармалади и подсладено пюре от кестени
- ☞ Наредба за изискванията към захарите, предназначени за консумация от човека
- ☞ Наредба за изискванията към някои частично или напълно дехидратирани млека, предназначени за консумация от човека
- ☞ Наредба за изискванията към някои млечни белтъци - казеини и казеинати, предназначени за консумация от човека
- ☞ Наредба за изискванията към бутилираните натурални минерални, изворни и трапезни води, предназначени за питейни цели

Наредба (ПМС № 136 от 2000 г.) за изискванията за етикетирането и представянето на храните

Данни, които задължително се обявяват при етикетирането на храните (1)

Данните трябва да са написани на български език.

- наименованието на храната;
- списък на съставките ѝ;
- количеството на определени съставки или категории съставки, ако наименованието на определена съставка се съдържа в наименованието на храната, както и ако чрез текст или картинно изображение се подчертава наличието на дадена съставка в храната;
- минималният срок на трайност или обозначението “Използвай преди”, последвано от конкретна дата, при бързоразвалящите се храни);

Наредба (ПМС № 136 от 2000 г.) за изискванията за етикетирането и представянето на храните

Данни, които задължително се обявят при етикетирането на храните (2)

5. специални условия за съхранение на храната;
6. нетното количество на храните, които са опаковани предварително;
7. название и адрес на фирмата-производител или на лицето, което опакова храната или на продавача, установен в рамките на Общността;
8. подробности за мястото на произход на храната или мястото, откъдето идва, когато липсата на тези данни би могла да доведе до заблуда на потребителя относно истинския произход на храната;

Наредба (ПМС № 136 от 2000 г.) за изискванията за етикетирането и представянето на храните

Данни, които задължително се обявят при етикетирането на храните (3)

9. при храни от внос се посочва държавата-производител или страната, в която е извършена преработка на храната, ако тази преработка е довела до промяна в естеството на храната;
10. указание за употреба, в случай, че потребителят не би могъл да ползва храната без него;
11. маркировка, позволяваща идентифициране на партидата, към която принадлежи храната;
12. действителното обемно алкохолно съдържание за напитки, съдържащи повече от 1,2 % vol. алкохол.

Наредба (ПМС № 136 от 2000 г.) за изискванията за етикетирането и представянето на храните

Данни, които задължително се обявят при етикетирането на храните (4)

- ☞ На едно зрително поле трябва да са разположени:
- наименованието на продукта;
  - минималният срок на трайност;
  - нетното количество;
  - действителното обемно алкохолно съдържание за напитки, съдържащи повече от 1,2 % vol. алкохол.

Наредба (ПМС № 136 от 2000 г.) за изискванията за етикетирането и представянето на храните

Специфични изисквания:

- ☞ “Срокът на минимална трайност се обявява с думите “най-добър до”, като се посочва мястото върху опаковката, където е посочен. **Срокът на минимална трайност** трябва да съдържа в хронологичен ред:
  - **датата и месеца – за храни с трайност не повече от 3 месеца;**
  - **месеца и годината – за храни с трайност от 3 - 18 месеца;**
  - **годината – за храни с трайност над 18 месеца.**
- ☞ За бързо развалящите се храни срокът на трайност се обявява с думите “използвай преди”, последвани от дата, съдържаща най-малко ден и месец, посочени в тази последователност. След това се описват условията за съхранение на храната.

Наредба (ПМС № 136 от 2000 г.) за изискванията за етикетирането и представянето на храните

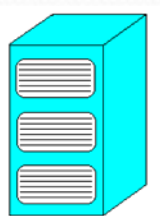
- ☞ Във връзка с наличието на алергични реакции към храни, в приложение към наредбата е включен списък на съставки на храни, които могат да предизвикат алергични реакции, например
  - зърнени храни, съдържащи глютен и продукти на тяхна основа;
  - яйца и яйчни продукти;
  - риба и рибни продукти;
  - фъстъци и фъстъчени продукти и др.

- ☞ При наличие в храната на която и да е от тези алергенни съставки, необходимо е това да бъде отразено в етикета, като съответната алергенна съставка бъде включена в данните за състава на продукта, независимо от количеството ѝ в продукта.

Прилагане на добри практики при етикетирането

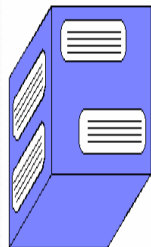
- ☞ Прилагането на добри практики при етикетирането на продуктите изисква информацията да е представена по ясен и разбираем за потребителя начин.
- ☞ Необходимо е чрез съответен инструктиращ текст да се насочват потребителите къде в етикета има важна информация.
- ☞ Инструкцията трябва да бъде ясна, като е желателно цялата важна информация да се групира на едно и също място (тази информация може да се отнася до няколко характеристики на продукта).

Разполагане на информацията върху опаковката

- ☞ Цялата задължителна информация би трябвало да бъде разположена върху една страна на опаковката, в определени граници.

- ☞ Когато мястото не позволява цялата информация да бъде върху една страна на опаковката, тази информация може да се постави на различни страни от опаковката, но на едно зрително поле.

Размер на шрифта на текста (1)

- ☞ Препоръчва се минималният размер на шрифта да бъде 8 (височина на малките букви от 1.6 mm), ако са налице и другите фактори, които определят четивността на текста – добър контраст, ясен шрифт и добро качество на печата.
- ☞ Ако някой от тези фактори не е налице, необходимо е да се използва по-голям размер на шрифта, за да бъде текстът четивен.
- ☞ Когато мястото е ограничено, поне името на храната, списъкът на съставките, датата и информацията, отнасяща се до алергените, би трябвало да са със шрифт 10.

Размер на шрифта на текста (2)

- ☞ При светъл текст върху тъмен фон се препоръчва минимален размер 12.
- ☞ Важно е също цифрите да са добре различни. При някои шрифтове цифрите 6, 8 и 9 са трудно различни (например на Ariel).
- ☞ От друга страна, **Ariel** е много подходящ шрифт за текстовете. Претрупани и украсени шрифтове, като например **Monotype Corsiva** не са достатъчно ясни и е по-добре да се избягват.

Контраст между текста и фона

- ☞ Тъмният текст на светъл фон осигурява четливост и е най-добрият вариант, когато е възможно;
- ☞ Светъл текст на тъмен фон може да бъде ефективен, но най-добре е да се избягва при размер на шрифта по-малък от 12;
- ☞ Комбинацията от червено и зелено не дава добра четливост и би трябвало да се избягва;
- ☞ Пъстрият фон също не дава добра четливост и би трябвало да се избягва;

Приоритети

- ☞ Бъдете сигурни, че сте събрали цялата информация преди да започнете дизайна на етикета. С това ще избегнете намалената яснота на етикета, ако се наложи да добавяте информация в последния момент;
- ☞ Когато е възможно, представяйте текста само на един език;
- ☞ Когато е възможно, изразявайте датата след “най-добър до” като ден/месец/година. Ако е разрешена комбинация ден/месец или месец/година, запишете месеца с думи (или с цялото му название, или съкратено – напр. Авг., Дек.), вместо с цифри, за да избегнете объркване.
- ☞ Например записването на дата 07/08 може да се чете или като 7-ми август, или като “юли 2008”.